

Jeg vil først lige sige velkommen – så tak for æren ved at skulle være taler – og så vil jeg tale om kultur – og lidt om, hvordan det er at være blevet ældre – og derfor have mange år at se tilbage på.

Kulturen er ikke, hvad den var engang. Det mærker man tydeligt med alderen. Meget har ændret sig siden de lidt ældre af os var børn. Trygheden var anderledes – værdierne var anderledes dengang.

I dag drejer det sig mest om vækst og forbrug – nærmest overforbrug – og jeg synes faktisk godt, at man kunne nøjes med mindre.

Vi har en dansk forfatter, Thorkild Hansen, (Det lykkelige Arabien) der engang fortalte om nogle sætninger, der havde betydet meget for ham. En af dem var: Giv os ikke mere – giv os det, vi har.” Det vil sige, at vi skal bruge tingene – ikke have denne køb og smid væk mentalitet.

Selv paven har sidste år udtryk bekymring og sagt: ”Jorden protesterer mod det, vi gør mod den på grund af den uansvarlige brug og misbrug af de goder, Gud har givet os.” Og han tænker absolut ikke på de danske bønder, som jeg tror, stort set, værner om den jord, de besidder!

Men tilbage til kulturen. Engang hed det, at ”Kultur er vaner.” (Det var Hartvig Frisch). Nu til dags synes jeg snarere, at kultur er *uvaner*. Hvad er der blevet af det gode danske sprog ?? – OK – vi har altid fået fremmede ord ind i sproget, men nu er det værre end nogensinde. Til tider forstår man næsten ikke de reklamer, man får smidt i sin postkasse. Et politisk parti har endda foreslået en afgift på brug af engelske ord i reklamer. Det kunne blive til en ganske god indtægtskilde!

Og så *er der* jo alt det, man ikke længere må sige, alt det, der i nyoptryk af bøger bliver ændret, fordi vi skal være så politisk korrekte – det gælder også i tegneserier – i bøger til børn. Der må ikke bandes, må ikke ryges, ikke siges ”Negerhøvding” eller ”Rødhud.” Tænk på alle de indre billeder,

vi *ikke* havde oplevet, da vi fik læst højt eller læste bøger selv, da vi var børn. Dengang spiste man også negerboller – og vidste godt, at der ikke var negre i. Nu hedder det så flødeboller, men der er heller ikke fløde i – en bolle er det heller ikke.

Apropos indre billeder. Jeg mindes endnu min mor, der først i 40-erne læste højt for os af spændende Tarzan-bøger og kom til kapitlet "Den Store Turne-ring." Jeg så for mig et kæmpe jernrør, hvor der var påsvejet store jernringe, men ak – hun læste bare forkert. Det var den store "*turnering*," det skulle have været.

Jeg har selv læst højt for mine børn og sammen med dem være grebet af diverse fortællinger og eventyr – selv har jeg også digtet for dem, når vi kørte lange ture. De glemmer aldrig, det de så for sig, når jeg fortalte røverhistorier om store opdagelser og mærkelige steder og mennesker.

Der skal læses højt, fortælles for børn og børnebørn, så rødderne bagud, så historien – kan bevares! Og så bli'r børn også bedre til mange andre ting, bl. a. matematik!

Nogle forældre fortæller fortsat – andre overlader deres børn til TV eller film. Det gi'r måske forældrene fred i en stresset hverdag, men det gi'r ikke samhørighed med børnene. Det bli'r derfor sværere at tale sammen på længere sigt, fordi man ikke forstår hinanden. Man skal have kontakt med sine børn, for ellers forstår man ikke hinanden, når de er blevet voksne.

Vi ser gang på gang, at forældre ikke kan få børn til at opføre sig ordentligt. Det er galt mange steder – i skolen – i kirken – i butikkerne. Vi ser det – og forstår det ikke.

Hvor er respekten blevet af? Vi havde respekt for lærerne, da jeg var barn.

Det kan godt være, at vi var nogle skrummelører i vores ungdom, men det var udviklende, at vi fik lov til at være det, vi lærte af det – vi fik lov til at være børn.

Godt, at der er noget, der hedder skovbørnehaver, men "De Kloge" byder "Ulven velkommen." Det skaber utryghed, og for nylig læste jeg et interview med en mor, der havde to børn og boede nær en skov. Hun frygtede fremtiden. "Hvad når ulvene får unger – når de danner kobler, og jeg så står der med to børn og er omringet af fire ulve." Det er uholdbart!

Vi andre fik lov – og turde være i naturen. Det har jeg skrevet et digt om.

Barndommen i naturen

Da jeg var barn, blev vi væk
simpelthen væk - længe væk,
til det passede os at dukke op
igen.

Ned fra de høje træer,
op fra jordhulerne,
ude fra moserne,
inde fra skovene,
henne fra brunkulslejerne.

Vi levede i - og lærte af naturen,
og vi ladede op til livet.

Vi var, hvor livet fandtes
men stedet kendes ikke mere
ikke ret meget.

Nu er der mangel på natur

og alt for meget kontrol,
alt for mange digitale dikkedarer,
for meget stress og jag.
og for mange kloge voksne

en pest over det barndomsland
der skulle give lyst til livet.

Jeg tror faktisk at vores forældre var lidt stolte af os – såvel drenge som piger, fordi vi kunne selv – fordi der ikke var nogen, der altid skulle sætte os i gang med noget, der måske endda var fordummende.

Vi lærte også at bruge vores hænder på en anden måde, vi lærte at hjælpe til – ude såvel som inde, og det modnede os til at kunne fungere i et samfund, hvor man satte en ære i at bestille noget. Bed og arbejd gælder fortsat! Det fortæller jeg, hvis jeg holder tale ved en konfirmation. Bed nogle gode bønner og bestil noget – ikke blot håndens arbejde er arbejde. Det er engagement og vågenhed også.

I får lige et digt mere.

Jeg er fra en tid

Jeg er fra en tid,
hvor glæden var anderledes,
vi sang lidt mere,
faktisk allerede
fra morgenen,
dagen så lys ud,
ingen problemer,
for verden bestod af arbejde,
af hvile og samvær;

forresten var sproget også bedre,
måske bandede man lidt mere,
men man kunne stave,
og intet fjernsyn distraherede,
for slet ikke at tale om alt det andet,
der nu om dage stjæler folks tid,
så glæden bli'r borte.

Den kan ikke rummes
i den travle hverdag!

Apropos det med sproget, så hørte jeg i forgårs en speaker på TV Midt Vest, der sagde: "Når krydserne er sat." En krydser er da et krigsskib! Det minder mig så om, da venstrepolitikerens Peter Christensen i sin tid, da han var minister, var på besøg i Syd Korea og i et interview udtalte: "Nordkoreanerne SANK et krigsskib! Sikke en mundfuld – og forleden, på Valdemarsdag talte man i radioen om, at flagene VEJREDE – flag kan ikke snuse – hunde kan!

Nu stjæles børns tid af TV, computerspil og mobiltelefoner m. v.. Børn taler ikke sammen – de skriver sammen på deres små dimser – endda selv om de sidder lige ved siden af hinanden. Og så spiser de slik, drikker cola og bli'r federe og federe – og kunstige sødemidler i drikke og i slik er nærmest noget, der er livsforkortende og sygdomsfremkaldende, men ingen tror det – i al fald for få.

Ingen motion – ingen frisk luft - - men heldigvis er der undtagelser, og vi må rose dem, der er anderledes, dem der tør stikke ud fra mængden og sige NEJ. De to væsentligste ord i vort sprog er faktisk JA og NEJ.

Vi må derfor op på barrikaderne og fortælle vore børn, børnebørn og oldebørn om værdierne – om sammenhold – om leg, der udvikler. Og så til det væsentlige: "Vi skal komme hinanden ved:" Der er noget, der hedder næstekærlighed. Det får vi mere og mere brug for ! Der er alt for

meget "Mig selv" i denne verden. Selvfølgelig er det godt at have selvtillid, men man skal også have empati – kunne føle med og for andre – hjælpe andre.

Og så skal vi skal huske at sige tak – og måske endda med foldede hænder. Livet er ikke en selvfølge – livet er ikke evigt – og det må vi forholde os til.

For mig er det afslutningen på hver eneste dag, god som dårlig, at jeg siger tak. Det er rart at være i live – det er også rart at føle sig beskyttet, og at have et barnligt sind, så man kan tage imod - også det, man ikke forstår – det, som ikke kan bevises.

Men – dagen i dag er en kendsgerning, så:

Glædelig Skt. Hans !